Ieder kind verdient een goede start

Spelend leren en taalontwikkeling: de opbrengsten van het lerend netwerk en het programma OPSTAP

Een goede start is belangrijk voor de ontwikkeling van ieder kind. De basis hiervoor wordt niet alleen gelegd op school of in de kinderopvang, maar juist ook thuis. In de dagelijkse interactie tussen ouders en kinderen liggen veel mogelijkheden om de ontwikkeling, taal en het leren te stimuleren.

Vanuit deze gedachte is het lerend netwerk Spelend leren en taalontwikkeling met elkaar aan de slag gegaan. Professionals hebben kennis, ervaringen en inzichten uit de praktijk samengebracht om te onderzoeken hoe spelend leren en de betrokkenheid van ouders kunnen bijdragen aan een goede start voor jonge kinderen.

In dit artikel delen we het proces, de opbrengsten van het onderzoek naar OPSTAP en de adviezen die daaruit zijn voortgekomen.

Samen leren en onderzoeken

Tijdens het lerend netwerk Spelend leren en taalontwikkeling hebben we verschillende fasen doorlopen. We zijn gestart met het gezamenlijk verkennen van de vraag: wat is er nodig om jonge kinderen optimale kansen te bieden in hun ontwikkeling en taal?

Daarbij hebben we kennis en inzichten uit literatuur en praktijk met elkaar gedeeld. Ook hebben we voorbeelden van bestaande werkwijzen besproken en onderzocht welke aanpakken aanknopingspunten bieden voor de praktijk.

Vanuit deze verkenning is gekozen om het programma OPSTAP nader te bekijken. We wilden meer zicht krijgen op de ervaringen van ouders, de betekenis van het programma voor de ontwikkeling van jonge kinderen en de verbinding met kinderopvang en onderwijs.

Om dit te onderzoeken is een vragenlijst uitgezet onder ouders. Daarnaast is geprobeerd om scholen bij het onderzoek te betrekken. De respons vanuit scholen bleef echter beperkt. Hierdoor konden de ervaringen en behoeften van scholen niet voldoende in beeld worden gebracht.

De resultaten zijn vervolgens gezamenlijk besproken en geduid. De uitkomsten vormden samen met de praktijkervaringen en inzichten uit het lerend netwerk de basis voor de adviezen in dit artikel.

Jiska Jansen procesbegeleider – Kids Trainingscentrum

Spelend leren: kinderen leren terwijl ze spelen

Spelen is voor jonge kinderen een natuurlijke manier om de wereld te ontdekken. Tijdens spel doen kinderen ervaringen op, proberen ze dingen uit en leren ze nieuwe vaardigheden. Ze ontwikkelen hun taal, denken, motoriek en sociale vaardigheden.

De rol van volwassenen is daarbij belangrijk. Door aan te sluiten bij het spel, interesse te tonen, vragen te stellen en woorden te geven aan wat een kind doet en ervaart, kunnen ouders en professionals het spel en de taalontwikkeling verrijken.

Dat vraagt niet om ingewikkelde activiteiten of speciaal ontwikkelde materialen. Juist alledaagse momenten bieden kansen om samen te praten, te ontdekken, te spelen en te leren.

De kracht van OPSTAP

OPSTAP is een programma dat ouders ondersteunt bij het stimuleren van de ontwikkeling van hun jonge kinderen. Ouders krijgen handvatten om thuis samen met hun kind activiteiten te ondernemen die aansluiten bij de leeftijd en ontwikkeling van het kind.

De ouder-kindinteractie staat hierbij centraal. Door samen te spelen, te praten, te lezen en te ontdekken, krijgen ouders mogelijkheden om de ontwikkeling van hun kind bewust te ondersteunen.

Maar hoe ervaren ouders dit programma? En wat nemen zij mee uit de bijeenkomsten en activiteiten?

Om daar meer zicht op te krijgen, is een vragenlijst afgenomen onder ouders die betrokken zijn bij OPSTAP. In totaal hebben 40 ouders de vragenlijst ingevuld.

Wat vertellen de onderzoeksresultaten?

De antwoorden laten zien dat ouders overwegend positief zijn over de ouderbijeenkomsten. Veelgenoemde omschrijvingen zijn leerzaam, waardevol, gezellig en ondersteunend.

Ouders noemen verschillende redenen om deel te nemen aan OPSTAP. Zij willen de ontwikkeling van hun kind stimuleren, hun kind ondersteunen bij de taalontwikkeling en voorbereiden op school. Ook zoeken zij ondersteuning bij de opvoeding en vinden zij het waardevol om ervaringen met andere ouders uit te wisselen.

Een opvallend resultaat is dat alle 39 ouders die de vraag hierover hebben beantwoord, OPSTAP zouden aanbevelen aan andere ouders.

Dit laat zien dat de deelnemende ouders het programma positief waarderen. Het geeft een beeld van hun ervaringen, maar zegt op zichzelf nog niet dat het programma bij alle kinderen dezelfde effecten heeft.

Wat levert OPSTAP ouders en kinderen op?

In de open antwoorden konden ouders zelf aangeven wat zij als opbrengst van OPSTAP ervaren. De antwoorden zijn thematisch geordend. Ouders konden meerdere opbrengsten benoemen. De percentages zijn berekend op basis van de 40 respondenten.

Ervaren opbrengst	Aantal ouders	Percentage
Voorbereiding op school en leren	33	83%
Ouder-kindinteractie	29	73%
Opvoedvaardigheden	14	35%
Taalontwikkeling	10	25%
Sociale contacten en steun	3	8%

De meest genoemde opbrengst is de voorbereiding op school en leren. Ouders geven aan dat zij door OPSTAP bewuster bezig zijn met de ontwikkeling van hun kind en activiteiten ondernemen die aansluiten bij wat hun kind nodig heeft.

Ook de ouder-kindinteractie wordt vaak genoemd. Ouders beschrijven dat zij bewuster tijd met hun kind doorbrengen en vaker samen activiteiten ondernemen.

Daarnaast benoemen ouders dat zij nieuwe inzichten en praktische handvatten krijgen voor de opvoeding. Ook de taalontwikkeling wordt genoemd als opbrengst. Hoewel dit thema minder vaak afzonderlijk naar voren komt, kan taalstimulering ook onderdeel zijn van de genoemde ervaringen rondom samen spelen, praten en leren.

De resultaten geven daarmee inzicht in wat ouders zelf als waardevol ervaren. Ze laten zien welke onderdelen van OPSTAP voor ouders betekenisvol zijn.

Meer dan voorbereiding op school

De resultaten laten zien dat ouders OPSTAP niet alleen verbinden aan de voorbereiding op school. Ook de momenten die zij samen met hun kind doorbrengen, de ondersteuning bij de opvoeding en het contact met andere ouders worden gewaardeerd.

Juist die combinatie is belangrijk. Een kind ontwikkelt zich niet in losse onderdelen, maar in samenhang met de omgeving waarin het opgroeit. De interactie met ouders en andere vertrouwde volwassenen vormt een belangrijke basis voor leren en ontwikkelen.

De ervaringen van ouders benadrukken het belang van aandacht voor de thuissituatie en de rol die ouders daarin spelen.

Ouders als belangrijke ontwikkelingspartners

Ouders zijn de eerste en meest vertrouwde opvoeders van hun kind. Zij kennen hun kind goed en spelen dagelijks een belangrijke rol in de ontwikkeling ervan.

OPSTAP biedt ouders mogelijkheden om die rol bewust vorm te geven. Door samen activiteiten te ondernemen, leren ouders beter kijken naar wat hun kind bezighoudt en hoe zij daarop kunnen aansluiten.

Ook de ouderbijeenkomsten hebben hierin een functie. Ouders kunnen ervaringen delen, vragen stellen en van elkaar leren. De positieve reacties op de bijeenkomsten laten zien dat deze ontmoetingen voor de deelnemende ouders waardevol zijn.

Het is daarom belangrijk om ouders niet alleen te zien als ontvangers van informatie, maar als actieve partners in de ontwikkeling van hun kind.

Ontwikkelen hoeft niet op school te lijken

Een belangrijke gedachte vanuit het lerend netwerk is dat leren niet beperkt is tot de schoolse omgeving. Jonge kinderen leren voortdurend, juist tijdens alledaagse activiteiten.

Samen boodschappen doen, een boek bekijken, koken, bouwen of buiten spelen: het zijn allemaal momenten waarop kinderen nieuwe woorden leren, verbanden ontdekken en hun denken ontwikkelen.

Ouders hoeven daarvoor geen leerkracht te worden. Het gaat erom dat zij aansluiten bij de nieuwsgierigheid van hun kind, samen ervaringen opdoen en ruimte geven aan spel en ontdekking.

De beste voorbereiding op school hoeft daarom niet op school te lijken. Een rijke speel- en leeromgeving thuis kan al veel betekenen voor de ontwikkeling van jonge kinderen.

De verbinding met scholen kan sterker

Naast de ervaringen van ouders wilden we ook inzicht krijgen in de bekendheid van OPSTAP bij scholen en in de samenwerking tussen ouders, kinderopvang en onderwijs.

De respons vanuit scholen op het onderzoek was echter beperkt. Daardoor is onvoldoende informatie verzameld om een betrouwbaar beeld te geven van de bekendheid, ervaringen en behoeften van scholen rondom OPSTAP.

Uit de oudervragenlijst blijkt dat 25 ouders (64%) aangeven dat de school van hun kind op de hoogte is van hun deelname aan OPSTAP. Veertien ouders (36%) geven aan dat de school hiervan niet op de hoogte is. Eén ouder heeft deze vraag niet beantwoord.

Deze antwoorden geven inzicht in wat ouders hierover aangeven. Ze vertellen niet hoe scholen zelf tegen OPSTAP aankijken of in hoeverre zij het programma kennen.

De beperkte respons vanuit scholen is daarmee vooral een aandachtspunt voor vervolg. Het vraagt om een actievere verbinding met scholen en om gezamenlijk te verkennen hoe de samenwerking tussen thuis, kinderopvang en onderwijs kan worden versterkt.

Wat geven ouders mee voor de toekomst?

De ouders zijn positief over OPSTAP en zouden het programma aanbevelen. Tegelijkertijd benoemen zij ook mogelijkheden om het programma verder te ontwikkelen.

Zo is er behoefte aan een vervolg voor oudere kinderen, bijvoorbeeld door OPSTAP Plus verder uit te breiden. Ook wordt genoemd dat het programma meer bekendheid mag krijgen. Daarnaast willen ouders graag meer informatie over de taalontwikkeling en de voortgang van hun kind.

Deze signalen bieden aanknopingspunten om het programma beter te laten aansluiten bij de behoeften van ouders en kinderen.

Samen bouwen aan een goede start: adviezen vanuit het lerend netwerk

De onderzoeksresultaten, de ervaringen uit de praktijk en de gezamenlijke reflectie binnen het lerend netwerk hebben geleid tot een aantal adviezen.

1. Blijf investeren in de betrokkenheid van ouders

Ouders zijn belangrijke partners in de ontwikkeling van hun kind. Blijf programma's aanbieden die ouders ondersteunen en hen praktische handvatten geven om thuis samen met hun kind te spelen, praten en leren.

2. Versterk de samenwerking tussen thuis, kinderopvang en onderwijs

Zoek actief de verbinding met scholen en maak de meerwaarde van programma's zoals OPSTAP zichtbaar. Ga met scholen, ouders en kinderopvang in gesprek over wat nodig is om de samenwerking te versterken en de ontwikkeling van kinderen gezamenlijk te ondersteunen.

3. Geef spelend leren een herkenbare plek in de dagelijkse praktijk

Benut alledaagse situaties als momenten om de taal- en denkontwikkeling van kinderen te stimuleren. Dit vraagt om bewust aandacht geven aan spel, interactie en de rol van volwassenen.

4. Sluit aan bij de behoeften van ouders en kinderen

Blijf in gesprek met ouders over wat zij nodig hebben. Onderzoek de mogelijkheden voor een passend vervolg op OPSTAP, zoals OPSTAP Plus, en besteed aandacht aan vragen over de ontwikkeling en voortgang van kinderen.

5. Deel kennis, ervaringen en goede voorbeelden

Blijf professionals en organisaties met elkaar verbinden. Door ervaringen uit te wisselen, samen te reflecteren en goede voorbeelden te delen, kunnen inzichten worden vertaald naar de dagelijkse praktijk.

Deze adviezen zijn gebaseerd op de onderzoeksresultaten, de gezamenlijke bespreking en de inzichten die tijdens het proces van het lerend netwerk zijn ontstaan. Ze zijn bedoeld als aanknopingspunten voor verdere ontwikkeling en samenwerking.

Tot slot: een goede start maken we samen

Het lerend netwerk *Spelend leren en taalontwikkeling* heeft kennis, ervaringen en perspectieven bij elkaar gebracht. De ervaringen van ouders met OPSTAP laten zien dat zij waarde hechten aan ondersteuning bij de ontwikkeling van hun kind, aan samen spelen en leren en aan het contact met andere ouders.

Tegelijkertijd laat het proces zien dat er kansen liggen om de verbinding tussen ouders, kinderopvang en onderwijs verder te versterken.

Een goede start voor jonge kinderen vraagt om betrokken volwassenen die samen optrekken, ieder vanuit hun eigen rol en verantwoordelijkheid. Door ouders te ondersteunen, spelend leren te stimuleren en de samenwerking tussen organisaties te versterken, bouwen we samen aan ontwikkelkansen voor ieder kind.

Want ieder kind verdient een goede start.

Jiska Jansen procesbegeleider – Kids Trainingscentrum